

SPRÁVY A RECENZIE

Jubileum Viktórie Liashuk

Na Katedre slovanských jazykov Filozofickej fakulty univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici pôsobí na funkčnom mieste profesorky dlhoročná spolupracovníčka a veľmi aktívna slavistka-bielorusistka docentka Viktória Liashuk (Ľašuková), CSc., ktorá v roku 2023 oslávila svoje okrúhle jubileum šesťdesiat rokov. Venuje sa tematicky širokému slavistickému výskumnému okruhu. Sústreďuje sa však najmä na teóriu a typológiu spisovných slovanských jazykov a na otázky súvisiace so všeobecnou jazykovedou a štylistikou najmä v oblasti umeleckej literatúry. Svoje výskumné okruhy predstavila vo viacerých monografických prácach a vysokoškolských kompendiách. Výskum V. Ľašukovej sa orientuje najmä na lingvistický výskum v interdisciplinárnom a filologickom kontexte, čo sa odzrkadľuje v jej záujme o skúmanie umeleckej literatúry a azda aj preto je na Slovensku i v zahraničí známa aj ako editorka a prekladateľka básnických zbierok niektorých slovenských autorov. Venuje sa však najmä aj výskumu prekladov umeleckej prózy a tiež prekladaniu slavisticky zameraných odborných textov.

V roku 1996 začala V. Ľašuková pôsobiť na Slovensku ako vôbec prvá bieloruská lektorka. Jej pôsobenie sa začalo na Univerzite Pavla Jozefa Šafárika v Prešove, ktorá sa od roku 1997 premenovala na Prešovskú univerzitu v Prešove, kde pokračovala v práci na Katedre slovanských jazykov. Venovala sa výskumu slovensko-bieloruských jazykovo-kultúrnych vzťahov, ale najmä vyučovaniu bieloruského jazyka a slovensko-bieloruských jazykových a kultúrnych kontaktov. Svoj vedecký záujem o porovnávací bielorusko-slovenský jazykovedný a kultúrny výskum sústredila na postupné

rozvíjanie existujúcich poznatkov osobitostí slovenčiny a bieloruštiny a typologických parametrov bielorusko-slovenských a slovensko-bieloruských jazykových súvislostí. Od začiatku svojho pôsobenia V. Ľašuková spolupracovala aj so slavistickým pracoviskom na pôde Slovenskej akadémie vied v Bratislave a jeho pracovníkmi v Slavistickom ústave Jána Stanislava SAV (J. Doruľom, P. Žeňuchom a ďalšími). Svoje výskumy publikovala vo forme článkov a štúdií v časopise *Slavica Slovaca* a pravidelne sa zúčastňovala na medzinárodných interdisciplinárnych vedeckých konferenciách, ktoré organizovalo slavistické vedeckovýskumné pracovisko v Slovenskej akadémii vied práve v spolupráci so Slovenským komitétom slavistov. Zúčastnila sa medzinárodných vedeckých konferencií usporadúvaných prof. Júliou Dudášovou na Filozofickej fakulte Prešovskej univerzity, a to najmä na Katedre slovanských jazykov, ale aj na iných pracoviskách, napr. na Katedre rusistiky, Katedre ukrajinského jazyka. Zúčastňovala sa na slavisticky zameraných vedeckých podujatiach na Univerzite Komenského v Bratislave, na Univerzite Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, na Univerzite Mateja Bela v Banskej Bystrici, na Univerzite Konštantína Filozofa v Nitre a inde na Slovensku. V. Ľašuková výsledky svojich výskumom prezentovala však aj širšom v zahraničí, napr. v Nemecku, v Česku, v Poľsku, v Srbsku, v Slovinsku, v Bulharsku, v Macedónsku, v Litve, v Lotyšsku, v Rusku, na Ukrajine. Výsledky svojich bádání prezentovala aj na medzinárodných zjazdoch slavistov, napr. na 13. medzinárodnom zjazde slavistov v Ľubľane v Slovinsku v roku 2003 predstavila svoj výskum zameraný na *Folklórne koiné v kodifikácii slovenských spisovných jazykov*, základom ktorého sú bielorusko-slovenské vzťahy. Na 16. medzinárodnom

zjazdu slavistov v Belehrade v roku 2018 v Srbsku bola členkou slovenskej delegácie a prezentovala na zjazde referát na tému *Typy folklórnej aktualizácie v kodifikácii slovenčiny a bieloruštiny ako reflexia lingvistickeho konceptu V. Karadžića*.

Z vedecko-pedagogickej profilácie V. Lašukovej treba spomenúť, že svoje vzdelanie ukončila na Bieloruskej štátnej univerzite, kde v roku 1993 obhájila svoju kandidátsku dizertačnú prácu. V roku 2000 jej Bieloruská štátna univerzita udelila vedecko-pedagogický titul docent v odbore jazykoveda. Pre univerzitu v Minsku V. Lašuková pripravila študijný program „bieloruština ako cudzí jazyk“, ktorý vypracovala práve na základe skúseností, ktoré získala počas svojho lektorského pôsobenia na Slovensku a pri jeho koncipovaní využila slovenské a české teoretické a didaktické zdroje.

Aj ďalšie vedecké pôsobenie V. Lašukovej súvisí so Slovenskom a slovenskou jazykovednou slavistikou. V rokoch 2003–2011 pokračovala na pozícii lektorky bieloruského jazyka na Prešovskej univerzite, kde vplývala napríklad na formovanie aj prvej slovenskej bielorusistiky docentky Ivany Slivkovej. V rokoch 2011–2015 V. Lašuková spoluzakladala Katedru ruského jazyka na Pedagogickej fakulte Katolíckej univerzity a od roku 2015 vyučuje na Katedre slovanských jazykov Filozofickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici. Na Filozofickej fakulte UMB v Banskej Bystrici od roku 2022 pôsobí na funkčnom mieste profesorky a je garantkou študijného programu *ruský jazyk a kultúra* a *ruský jazyk a literatúra* pre bakalársky a magisterský stupeň štúdia, pričom fakultatívne vyučuje aj bieloruský jazyk.

Z vedeckej činnosti V. Lašukovej treba spomenúť najmä jej vedecké monografie. V roku 2009 vo vydavateľstve Prešovskej univerzity vyšla jej prvá po slovensky napísaná vedecká knižná práca na tému *Folklórny vektor v kodifikácii bieloruského a slovenského jazyka*, v ktorej na materiáli ľudových naratívov podáva komplexný a komparatívny pohľad na ich význam pri tvorbe bieloruského a slovenského kodifikovaného jazyka. Recenzia na túto jej monografickú prácu vyšla v časopise *Slavica Slovaca* v roku 2010. Vo svojom výskume slovanských spisovných jazykov V. Lašuková pokračovala aj v rámci riešenia projektu VEGA 1/0118/17, v rámci ktorého vydala ďalšie dve vedecké monografie: *Теория славянских литературных языков в диахронии и синхронии* (Banská Bystrica:

2017) a *Фольклорное койне в концептуализации славянских литературных языков* (Minsk: 2019), v ktorých prezentovala výsledky svojich teoretických výskumov a výskumov týkajúcich sa typológie slovanských spisovných jazykov. Najnovšie monografia *Preklad v textoch, súvislostiach a vzťahoch* (Banská Bystrica: 2023) je zameraná na prekladanie umeleckých a odborných textov rozličných žánrov v slovanských jazykoch, najmä však v slovenčine, ruštine a bieloruštine. Do sféry záujmu jej bádania je patrí aj poľština, pričom jej monografická práca z roku 2019 sa práve na problematiku etnoligvistických súvzťažností, ktoré sa odrážajú v prekladoch rozmanitých žánrov literárnych textov v slovenčine, ruštine, bieloruštine, ukrajinčine i v poľštine.

V roku 2013 vydala V. Lašuková v Minsku monografickú prácu *Развіццё лексічных сродкаў беларускай паэзіі*, v ktorej sa zameriava na využívanie lexikálnych prostriedkov v bieloruskej poézii. Venuje sa predovšetkým lexikálnej dynamike a inovácii v bieloruskej poézii. Otázkam umeleckého jazyka v ruskej poézii zo synchróno-diachróného hľadiska sa venuje aj vo svojej monografii s názvom *Лексика в синхронии и диахронии* (Prešov: 2013), ktorú vydala v spoluautorstve s docentkou Darinou Antoňákovou a Dr. Xéniou Lašukovou. Práve táto monografická nielen rozvíja poznatky z oblasti všeobecnej jazykovedy, ale je aj vysokokolovým učebným textom.

V. Lašuková spolupracovala na riešení celého radu domácich a medzinárodných vedeckých projektov. Pôsobí ako oponentka alebo členka komisií pri obhajobách doktorandských dizertačných prác a pri habilitačných konaniach na Prešovskej univerzite a na Univerzite Konštantína Filozofa. Je autorkou hesiel v akademickej encyklopédii *Beliana* (2013, 2016) a v encyklopédiách *Беларускі фальклор* (2005–2006) a *Максім Багдановіч* (Minsk, 2011). Pracovala aj ako členka komisie Úradu vlády Slovenskej republiky pre program *Kultúra národnostných menšín: ruská menšina* (2013–2017) a pracuje ak ako členka rozličných odborových komisií a redakčných rád domácich a zahraničných časopisov a vedeckých zborníkov.

Vedecká a pedagogická práca Viktorie Liashuk (Lašukovej) v oblasti slovensko-bieloruských a slovensko-východoslovanských jazykových a kultúrnych vzťahov predstavuje dôležitý vklad pre interdisciplinárne zameranú slovenskú slavistiku.

Jej práce poznajú a pozitívne hodnotia odborníci nielen zo Slovenska, ale aj zo slavistického zahraničia, najmä z Poľska, Česka, Bieloruska, Ruska, Lotyšska, Litvy a pod.

На многаа и благаа лѣта!

<https://doi.org/10.31577/SlavSlov.2024.1.20>

Peter Žeňuch

In memoriam

Андрей Евгеньевич Бочкарев

21 марта 2023 года ушел из жизни Андрей Евгеньевич Бочкарев, блестящий ученый, эрудит, автор множества работ по семиотике, лингвистике, теории значения.

Сьюзен Сонтаг писала о Барте: «Казалось, он способен размышлять по любому поводу: посади его напротив коробки для сигар, и постепенно – мысль за мыслью – на свет появится маленькое эссе». То же самое можно сказать и об Андрее Евгеньевиче: вопреки привычному разделению жизни ученого на интеллектуальную и бытовую сферы, для него этого разделения не существовало. Он неустанно был готов размышлять и интерпретировать, выводить скрытые смыслы из казалось бы приземленных явлений, означивать неожиданные факты.

Андрей Евгеньевич обладал невероятным семиотизирующим даром. В аудитории он умел воссоздавать ту удивительную атмосферу, которую ныне можно встретить, пожалуй, лишь на записях лекций французских интеллектуалов восьмидесятых или в мемуарах той эпохи. И происходило это не ради одного лишь интеллектуального удовольствия, но ради проверки теории жизнью, притирки идей к их материальным носителям.

Мне посчастливилось прикоснуться к его образу мысли в самых располагающих к тому семиотических обстоятельствах. В 2013 году, после окончания университета мы с группой студентов отправились на стажировку в Нормандию. Среди наших французских преподавателей оказался и Андрей Евгеньевич. Самым ярким воспоминанием осталось удивление от того, как много знания и, главное, любви к этому знанию он сумел передать нам за короткий срок. Во время стажировки мы много путешествова-

ли по знаковым местам – от Этрета до Довиля, – и Андрей Евгеньевич был неустанным проводником по контекстам французской культуры. Но главным открытием была не столько его поражающая энциклопедичность, сколько его фонтанирующая любознательность. Каждое географическое путешествие превращалось в семиотическое: проходя мимо антикварной лавки, он с пристрастием заставлял угадывать, в каком веке был изготовлен выставленный в витрине медальон из красного дерева, а у букинистов он учил правильно выбирать книги. Андрей Евгеньевич любил повторять: «не стыдно не знать, стыдно не интересоваться». Со временем это стало отправным пунктом моей личной исследовательской траектории.

Человек невероятной эрудиции, он был одновременно взыскательным и дисциплинированным ученым. Удивительная честность, непримиримость с любой фальшью и строгая критичность – эти принципы во многом определяли и его собственные исследования, и его преподавательские стратегии. Он не находил возможным соглашаться, если это противоречило его пониманию истины. В науке он не сглаживал шероховатости, но расшатывал их, чтобы дойти до сути.

Его исследовательский путь не может не вызывать восхищения. Академическая судьба Андрея Евгеньевича была чрезвычайно яркой, совместившей преподавание в двух университетах – Нижегородском государственном лингвистическом университете и в Высшей Школе Экономики – и исследования в научных контекстах двух стран, Франции и России. Андрей Евгеньевич – автор трех диссертаций: после кандидатской работы по теории фонетики (1987), Андрей Евгеньевич защитил докторскую диссертацию в университете Париж IV, посвященную семиотике растительного мотива в романе Марселя Пруста (1996). Его научным руководителем во Франции был Франсуа Растье, один из ведущих семиотиков мирового масштаба. Наконец, в 2010 году в Москве Андрей Евгеньевич защитил третью диссертацию на тему «Эпистемологические основания теории значения» по специальности «Теория языка».

Автор трех диссертаций, сложнейших переводов на русский язык (так, в 2001 году в его переводе вышла «Интерпретирующая семантика»